

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศพัฒนาต่างถือกันว่า การศึกษาคือพื้นฐานการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะถ้าบุคคลหรือประชาชนของประเทศไม่มีการศึกษาเสียแล้ว ก็เป็นการยากที่จะเข้าใจพื้นฐานของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ¹ ประเทศไทยก็ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเช่นกัน ดังพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2479 ที่ว่าประชาชนทุกคนจะต้องเข้าเรียนประถมศึกษาจนถึงอายุ 15 ปี หรือจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาใน พ.ศ. 2504 รัฐบาลได้เริ่มขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 4 ปี เป็น 7 ปี เพื่อส่งเสริมให้ประชากรได้มีการศึกษาเพียงพอเพื่อเป็นกำลังผลิตในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ² แต่เนื่องจากความเจริญและความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบกระเทือนทำให้สภาพประเทศ สังคม และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และทำให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ประชาชนต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งระบบการศึกษาในโรงเรียนปัจจุบันยังมีสภาพไม่เหมาะสมและเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ได้³

เพื่อช่วยขจัดปัญหาความต้องการการศึกษาของประชาชน รัฐบาลจึงได้จัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2483 นับว่าการศึกษาผู้ใหญ่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่มีส่วนในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นวิถีทางที่ประชาชนจะได้มีโอกาสแสวงหา เพิ่มพูนความรู้และทักษะในวิชาชีพให้แก่ตนเอง ให้ได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการรับผิดชอบต่อชีวิต ชะตากรรมและวัฒนธรรมของชนชาติ รับผิดชอบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

¹ กุสิต พนาพันธ์, "ปัญหาการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ในชนบท," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, 7 (กันยายน, 2513), หน้า 17.

² กรมสามัญศึกษา, การศึกษาผู้ใหญ่, (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2516), หน้า 14.

³ ช่าง บัวศรี, "การศึกษานอกโรงเรียน," รายงานการสัมมนาการศึกษานอกโรงเรียน,

ในปัจจุบันรัฐได้มีความพยายามที่จะให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาครอบคลุมไปให้ทั่ว ในการนี้รัฐต้องลงทุนอย่างมากมายมหาศาล 4 ซึ่งผลที่ได้จากการลงทุนนี้กลับใกล้เคียงกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับเดียวกัน (ระดับหนึ่ง และสอง) ขณะที่การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ลงทุนในการผลิตค่ามากคือเวลาและงบประมาณที่ใช้ในการศึกษาระดับหนึ่งและสองน้อยกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหลายเท่าตัว นอกจากจะประหยัดในค่าเวลาและเงินทุนแล้ว ผู้ที่เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ยังสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในทันที เพราะผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่แล้ว ไม่ต้องรอเวลาเช่นนักเรียนที่เรียนในระบบโรงเรียน ทำให้ได้รับประโยชน์อย่างรวดเร็ว เช่น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้เลย หรือไม่ก็นำความรู้ไปปรับปรุงหรือส่งเสริมอาชีพที่ตนกำลังประกอบอยู่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ขณะนี้เริ่มมีบุคคลเป็นจำนวนมากยอมรับและเห็นความสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ จะเห็นได้จากมีประชาชนเป็นจำนวนมากได้ให้ความสนใจเข้ามาศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่ทั้งแบบสายสามัญ อาชีวะ และเบ็ดเสร็จ โดยเฉพาะการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับสาม เป็นที่สนใจของผู้ที่มีอายุย่างเข้า 15 ปีขึ้นไปแล้วอย่างกว้างขวาง 5 ในรอบปีหนึ่งจะมีผู้สมัคร เข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ระดับสามไม่ต่ำกว่า 58,000 คน และจะมีผู้สำเร็จจนครบตามหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 13,000 คน และจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นทุกปี นับได้ว่าการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับสามนี้ มีประชาชนสนใจเข้ารับการศึกษามากที่สุดเมื่อเทียบกับระดับอื่น ๆ

เนื่องจากการศึกษาผู้ใหญ่ระดับสามเป็นที่นิยมเรียนของประชาชนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงภูมิหลังในต่าง ๆ ของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับนี้ว่า มีลักษณะอย่างไรและนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนอยู่ในท้องถิ่นต่างกันจะมีภูมิหลังต่างกันหรือไม่ ซึ่งประการหลังนี้มีประโยชน์ในแง่การพิจารณาจัดการศึกษาให้เหมาะสม ดังคำกล่าวของ ดร. โรเบิร์ต จากอบ 6 (Dr. Robert

4 อรรถพ พงษ์วาท, "ปัญหาบางอย่างของระบบการศึกษา: ข้อเท็จจริงบางประการ," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, 11 (มีนาคม - เมษายน, 2517), หน้า 7.

5 อรุณ สิทธิพาทย์, "ศักดิ์และสิทธิของประกาศนียบัตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่สาม และสี่" วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, 11 (มีนาคม - เมษายน, 2517), หน้า 37.

6 เอกวิทย์ ณ ถลาง, "การประเมินศึกษาค้นการศึกษาผู้ใหญ่" วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, 8 (มกราคม - กุมภาพันธ์, 2514), หน้า 10.

Jacob) ที่ว่า " ประเทศต่าง ๆ ควรจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ความต้องการ และความเป็นอยู่ของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าจะต้องไม่เหมือนกัน " อีกประการหนึ่ง ที่เลือกศึกษาเรื่องนี้เพราะเหตุที่ศึกษามายังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดเคยทำการวิจัยเรื่องนี้เลย ดังนั้น วิทยานี้จึงควรจะได้รับ ความสนใจและมีคุณค่าควรแก่การวิจัยอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับสาม ที่เรียนใน กรุงเทพมหานคร ต่างจังหวัดในเมือง และต่างจังหวัดนอกเมืองในด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส อาชีพ รายได้ การศึกษา ผู้แนะนำให้เข้าเรียนการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ เหตุผลที่เข้าเรียน การศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ ตลอดจนจุดมุ่งหมายในการเข้าเรียนและจุดมุ่งหมายเมื่อเรียนจบการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แล้ว พร้อมทั้งเปรียบเทียบภูมิหลังต่าง ๆ ของนักศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนในแต่ละท้องถิ่น ดังกล่าวด้วย

สมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในวัยอันควรตามปกติได้ อาจสืบเนื่องมาจากความจำเป็นต่าง ๆ บังคับ เช่น ฐานะยากจน หรือต้องช่วยผู้ปกครองประกอบ อาชีพ เป็นต้น การศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่นี้ได้นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนอยู่ในกรุงเทพมหานคร ต่างจังหวัดในเมือง และต่างจังหวัดนอกเมือง ซึ่งมีสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สภาพสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้ผู้เข้าเรียน การศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ มีสภาพแตกต่างกัน เช่น วัฒนธรรมของไทยเรานั้น มักจะส่งเสริม หรือสนับสนุน ให้เพศชายได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงกว่าภาคบังคับมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้สภาพสังคม ในกรุงเทพฯ หนุ่มสาวมีอิสระที่จะเลือกคู่สมรสเองมากกว่าหนุ่มสาวในต่างจังหวัด ซึ่งบิดามารดา

มักจะเป็นผู้เลือกคู่สมรสให้ และมักจะจัดให้มีครอบครัวตั้งแต่อายุน้อย และผู้ที่มีครอบครัวแล้ว มักไม่นิยมที่จะศึกษาต่อ ด้วยเหตุนี้ จึงคาดว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนในกรุงเทพมหานคร จะมีอายุมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนในต่างจังหวัด เป็นต้น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้ตั้งสมมติฐานว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนอยู่ในท้องถิ่นต่างกัน ย่อมมีภูมิหลังในค่านิยมต่างกันไปต่างกัน

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพการสมรส
4. อาชีพ
5. รายได้
6. การศึกษา
7. ผู้แนะนำให้เข้าเรียนการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่
8. เหตุผลที่เข้าเรียนการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่
9. จุดมุ่งหมายในการเข้าเรียนการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่
10. จุดมุ่งหมายเมื่อเรียนจบการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แล้ว

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ที่กำลังเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่ สายสามัญระดับสาม ภาคปลาย ปีการศึกษา 2518 ในกรุงเทพมหานคร ต่างจังหวัดในเมือง และต่างจังหวัดนอกเมือง เฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. การวิจัยนี้จะศึกษาถึงภูมิหลังของนักศึกษาผู้ใหญ่เฉพาะด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส อาชีพ รายได้ การศึกษา (พื้นความรู้เดิมก่อนเข้าเรียนการศึกษานักผู้ใหญ่ จำนวนมี หลังจากจบประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่าและคะแนนที่สอบได้คิดเป็นร้อยละเมื่อจบประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่า) ผู้แนะนำให้เข้าเรียนการศึกษานักผู้ใหญ่ เหตุผลที่เข้าเรียนการศึกษานักผู้ใหญ่ ตลอดจนจุดมุ่งหมายในการเข้าเรียนและจุดมุ่งหมายเมื่อเรียนจบการศึกษานักผู้ใหญ่แล้ว

3. ศึกษาเฉพาะภูมิหลังของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เป็นฆราวาสเท่านั้น ไม่รวมภิกษุสามเณร

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. นักศึกษานักผู้ใหญ่ที่เรียนอยู่ในท้องถิ่นใดเป็นนักศึกษานักผู้ใหญ่ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น
2. ถือว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรทุกคน ตอบแบบสอบถามด้วยความความเป็นจริง

ทุกประการ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการตอบของประชากรที่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นอาจคลาดเคลื่อนจากความ เป็นจริงไปบ้าง เช่น เกี่ยวกับรายได้ ผู้ตอบอาจตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากเกิดความอายเพราะมีรายได้น้อย หรือบางคนมีรายได้ไม่แน่นอนมิได้ทำสถิติรายได้ไว้ หรือบางคนประกอบอาชีพโดยช่วยพ่อแม่ แต่รายได้นั้นไม่ได้เป็นของตนเอง ทำให้ไม่ทราบว่า รายได้ที่ไม่แน่นอนนั้นเป็นเท่าใด จึงตอบโดยประมาณเท่านั้น เป็นต้น หรือผลการสอบเมื่อจบ ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่านั้นก็ให้ตอบเป็นช่วงเปอร์เซ็นต์ เช่น 50 - 59 หรือ 60 - 69 เป็นต้น แทนที่จะให้ตอบว่าสอบได้จริง ๆ เท่าใด

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะเป็ประโยชน์ทางด้านการปฏิบัติตามโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่ เพราะผลการวิจัยนี้จะชี้ให้เห็นว่า

1. นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับสามที่เรียนในกรุงเทพมหานคร ต่างจังหวัดในเมือง และต่างจังหวัดนอกเมือง มีสภาพภูมิหลังเป็นอย่างไร และแตกต่างกันในด้านใดบ้าง
2. หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับสามสอดคล้องกับภูมิหลังของนักศึกษาผู้ใหญ่หรือไม่
3. ผู้จัดการศึกษาผู้ใหญ่อาจจะนำผลจากการวิจัยนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนและจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรของการศึกษาผู้ใหญ่ระดับสาม ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงยิ่งขึ้น

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ภูมิหลัง หมายถึงประวัติและลักษณะต่าง ๆ ของนักศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ การศึกษา ผู้แนะนำให้เข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ เหตุผลที่เข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ ตลอดจนจุดมุ่งหมายในการเข้าเรียนและจุดมุ่งหมาย เมื่อเรียนจบแล้ว

นักศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึงผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนผู้ใหญ่ที่เปิดสอนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับสาม ปีการศึกษา 2518 ในกรุงเทพมหานคร ต่างจังหวัด ในเมือง และต่างจังหวัดนอกเมือง ซึ่งต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. อายุย่างเข้าปีที่ 15 ขึ้นไป
2. ไม่เป็นผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียน ซึ่งทำการสอนในสายเดียวกันกับที่นักศึกษาสมัครเรียน
3. ไม่เป็นผู้มีจิตสันเพื่อน ไม่สมประกอบ หรือมีโรคจิตคออันตราย หรือโรคอื่นใดอันเป็นที่น่ารังเกียจแก่ผู้เรียนด้วยกัน
4. ต้องมีความรู้ระดับสอง หรือรู้ประถมศึกษาปีที่สี่ขึ้นไป

โรงเรียนผู้ใหญ่ หมายถึงโรงเรียนที่เปิดทำการสอนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่
สายสามัญระดับสาม ในปีการศึกษา 2518 แบ่งเป็น 2 แบบคือ

1. โรงเรียนผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร หมายถึงโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขต
กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนผู้ใหญ่ในต่างจังหวัด หมายถึงโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ตั้งอยู่ในจังหวัด
ทุกจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 2 ชนิดคือ
  - 2.1 โรงเรียนผู้ใหญ่ในเมือง หมายถึงโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขต
เทศบาลนคร และเขตเทศบาลเมือง
  - 2.2 โรงเรียนผู้ใหญ่นอกเมือง หมายถึงโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ตั้งอยู่นอกเขต
เทศบาลนคร และเขตเทศบาลเมือง

อาชีพแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

รับจ้าง	หมายถึง การทำงานเป็นลูกจ้างในบริษัทเอกชน และ ส่วนบุคคล
เกษตรกรรม	หมายถึง การประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำสวน ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และทำประมง
ทำธุรกิจ	หมายถึง การประกอบอาชีพส่วนตัวในด้านการบริการ
ค้าขาย	หมายถึง การประกอบอาชีพค้าขายสินค้า
อื่น ๆ	หมายถึง การประกอบอาชีพอย่างอื่น ที่นอกเหนือจากที่ กล่าวมาแล้ว